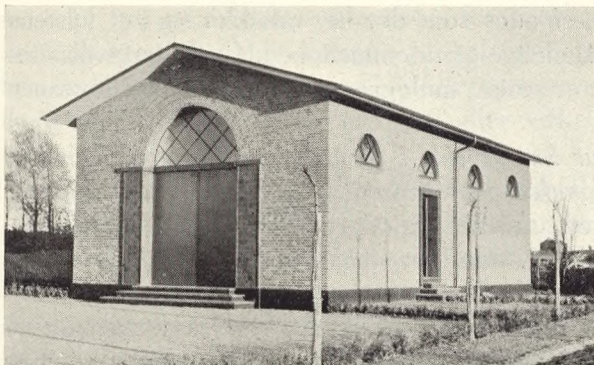
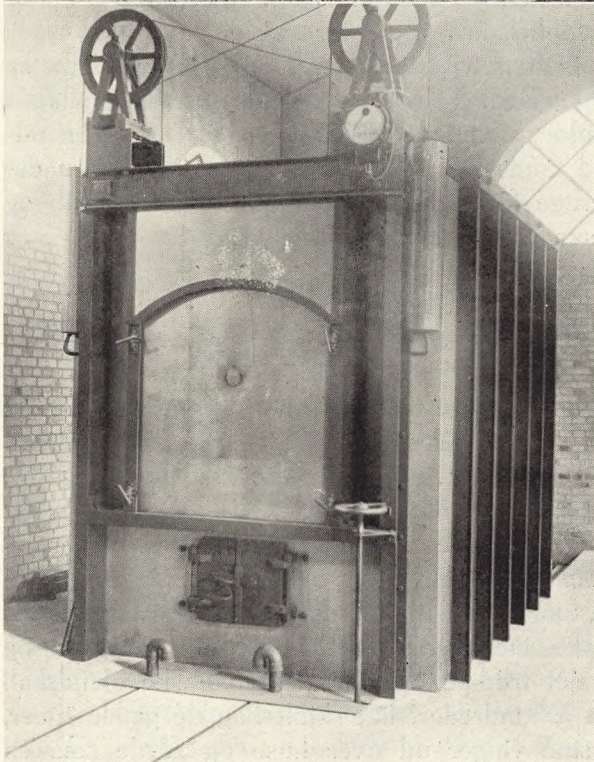

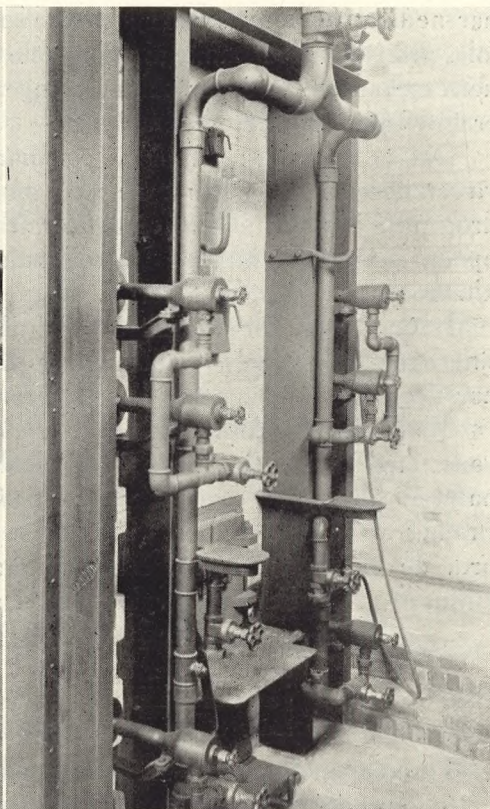
13.

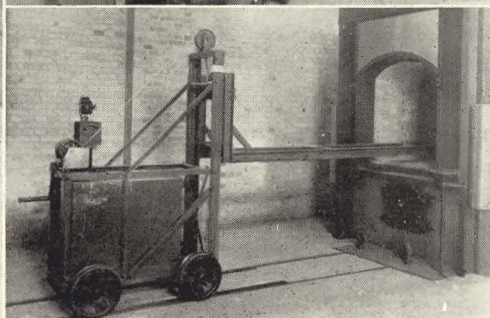
14.

15.

16.

Indledningsord ved mødet i Aalborg 7/6 1934. Af Pastor A. J. Bartholdy Møller.

I foreningens navn („Foreningen for Kirkegaardskultur“) lægger man uvilkårlig mærke til de to ord: *kirke* og *kultur*. Kirken består af dem, der bygger deres liv på Jesus Kristus og hans evangelium. Ved kultur går vore tanker i retning af opdyrkning, udfoldelse og forædling. Kultur er beslægtet med civilisation; men er noget dybere og værdifuldere. Ved civilisation drejer det sig mest om de tekniske fremskridt, hvorpå vor tid er så rig. Ved kultur – i denne forbindelse et folks kultur – tænker vi på arbejdet med at gøre sig jorden underdanig og udnytte de kræfter, Skaberen

13. Krematoriet. 14. Ovnens. 15. Ovnens Bagside med Gasfordeler.

16. Vognen i Indsætningsstilling.

har nedlagt til menneskelivets berigelse, således som det har udviklet sig i et bestemt folk, præget af dets tankegang og hele sjælelige ejendommelighed. Overfor civilisationens mekaniske præg er kulturen noget organisk, muldgroet og levende. Civilisationen er international, kulturen national. —

Det er lykkeligst, når *kirke og kultur kan arbejde i forståelse og harmoni*. Der har været tider, da de fromme så med ængstelse på kulturen, unddrog sig sine opgaver, drog ud i ørkenen eller gik i kloster. Men, underligt nok, groede der netop i klostrene op en særpræget kultur. Det var munkene, der lærte os havedyrkning; og i læ af klostrene har man først lært at hegne og plante de dødes have.

I vor tid er der adskillige tegn på, at kulturen vil løsrive sig fra kirken og gå sine egne veje, tildels i modsætning til kirken og dens budskab. Den gudløse kultur har dog ingen velsignelse; den bygger Babelstårne og fører til sammenbrud.

Men også *for kirken er det et tab, når kulturen ikke kan gro indenfor dens hegn* og være med til på sin måde at forherlige Gud. Ti alle de kræfter, der er nedlagt i naturen såvelsom i menneskeåndens snilde, stammer fra lysenes fader og er en udstråling af hans herlighed. „Glæden ved Guds grønne jord, glæden ved Guds nådeord, de vil ikke kriges“. Denne inderlige forbindelse mellem kirkens budskab og kulturen er træffende udtrykt, når vi synger om Guds kærlighed:

Den er alt det godes rod, den er alt det sandes kilde,
den udvælder årle, silde i en klar og dejlig flod,
gennemstrømmer livet stille, gør det frugtbart, smukt og rigt,
lader himlens stråler spille på dets blomster yndeligt. —

Foreningen for kirkegårdskultur vil gerne være med til *her at bygge bro*. Og på dette område ligger der en naturlig og velsignelsesrig *opgave for menighedsrådene*. Ti meget af, hvad disse har at gøre med, falder ind under kirkens kulturopgaver. Særlig gælder det tilsynet med kirker og kirkegårde.

Om vore gamle *kirker*, særlig landsbykirkerne, tør det nok siges, at de er på bygningskunstens områder den *rigeste kulturarv*, der er os overleveret. De er i enestående grad med til at præge landet, står så vel i fod som groet op i landskabet. Det gælder øernes hvide eller røde kirker med deres hjemlige tårne, trappegavle og blændinger. Stemmende så godt med det frodige og afvexlende danske ølandskab ligger kirken der, som den har ligget i århundreder, lidt skjult bag de gamle træer, højt og midt i landsbyen, bredende sine vinger ud over huse og gårde som en kyllingemor.

I det store og hele tør det vist siges, at menighedsrådene har røgtet deres hverv med ansvarsfølelse og troskab, så kirkerne baade m. h. til vedligeholdelse og udstyr har vundet ved at være lagt ind under menighedsrådene. Ikke mindst har der lydt lovord om de jyske menighedsråd for deres interesse og offervilje.

Men også *kirkegårdene* frembyder vigtige opgaver. Der knytter sig dybtgående interesser til de dødes have med de kære under mulde. Vi har alle et eller flere steder, hvor vi gerne dvæler en stille stund i følelsen af, at stedet er hellig jord. Vi glemmer ikke engelens ord fra Påskemorgen, som også kan have anvendelse på vore døde: Han er ikke her; men heller ikke, hvad engelen føjer til: Se, der er stedet, hvor de lagde ham.

På dette område står der adskilligt tilbage, ikke mindst i Jylland, forklarligt nok på grund af det mere ublide klima mange steder. Både rent havemæssigt, således

som det hos os naturligt vil træde i forgrunden, og når vi tænker på de monumenter, der opsættes, kan der trænges til oplysning og vejledning. Man møder her ofte en broget og stiløs forvirring. Det føles velgørende, når man står overfor et gravsted, der i al sin enkelthed har med stil eller virkelig kunst at gøre, det som altid griber og stemmer sindet.

I udlandet kan man træffe kirkegårde med storslået pragtudfoldelse i marmor eller sten. For os danske ligger det nærmest at færdes på det jævne. Men vi har *betingelser for at udfolde og opdyrke en særpræget hjemmegroet dansk kirkegårdskultur* i samklang med vore nedarvede kirketraditioner, så vi også om kirkegårde kan sige: „hyggelig, rolig, inderlig skøn“, hvor det højtidelige og stilfærdige forenes om at stemme sindet til andagt, hvor der både gives *frihed for den enkelte* til at indrette gravstedet stemmende med hans følelser og smag – så man ikke slår ind på en mekanisk ensrettethed –, men hvor der også tages *hensyn til helheden*, så resultatet ikke bliver en håbløs forvirring, men enhed og stil i mangfoldigheden.

Det er til løsningen af disse opgaver, foreningen for kirkegårdskultur gerne vilde yde sit bidrag.

Romerske Kirkegaarde.

Af Bibliotekar Hans Aage Paludan.

Rom er en hel Verden, siger et bekendt Vers af Goethes Elegier, og denne Sandhed gælder ogsaa med Hensyn til de Dødes Verden; hver Tid, hver Bekendelse har haft sine Gravpladser, de Fastboende og de Fremmede, – vi vælger her nogle Typer fra hedenske, oldchristelige, senere katholske og protestantiske Begravelser.

I det gamle Rom var Begravelse indenfor Bygrænsen utilladelig, naar det da ikke gjaldt Kejserne. Gravene lagdes udenfor Portene, langs de store Veje og Biveje, hvor Livet larmede forbi, ligesom i Pompeji og Grækenland, og Indskrifterne henvendte sig ofte til de Vejfarende om at standse et Øjeblik og bede en Bøn for den her Begravede. Saaledes bevaredes Mindet om den Afdøde. Reglen var, at Ligene brændtes, men ogsaa hel Jordfæstelse fandt Sted og blev ved Christendommen det almindelige. Saaledes er Gravene forskellige.

Lige ved Porta San Sebastiano, hvor den appiske Vej gaar ud fra den gamle Bys Ringmur, findes Side om Side to Slags Gravpladser. Gennem en Gartnerhave føres man ind til *Scipionernes* underjordiske *Gravhvælving* fra ca. 300 før Christ. 1780 blev denne i Tufbunden udhulede Krypt og dens Tilgange fundne og 1929 helt udgravede paa Mussolinis Foranstaltning. Koldt og ubestemt ligger Gravkammeret i det flakkende Kertelys, grovt udhugget, uden Prydelser, hvor denne Stormandsslægts ældre Consuler hvilede; de smukt udførte Sarkophager er forlængst ført til Vatikanets Forsal til Belvederet, hvor man især lægger Mærke til *Barbatus'* i Peperin med en versificeret Indskrift og fint udførte Ornamentter. Paa Stedet er nu indsat Kopier af Kister og Inscriptioner.

Faa Skridt derfra, i samme Vinhave, er Nedgangen til et *Columbarium* fra den tidlige Kejsertid (1ste Aarhundrede). I Nabovignen, Villino Ciniselli er flere andre; mange andre Steder, bl. a. i Villa Doria Pamfili hinsides Tiberen, har man fundet saadanne; men dette, fundet ca. 1840, er et af de bedst bevarede, og ikke plyndret som de fleste. Over Indgangen blomstrer Blaareggen; den gamle Teglstenstrappe fører en